

מבעל דף היומי בעיון

סיכום גפ"ת, רא"ש, רמב"ם, רי"ף, ר"ן, טור ב"י שו"ע מ"א ט"ז ומשנ"ב על הדף

כולל ומכון ראש פינה:

כולל יום שלם ללימוד כל הש"ס וד' חלקי השו"ע בעיון במשך 17 שנה | כולל יום שלם ללימוד דף היומי בעיון | כולל יום שלם ללימוד אבן העזר בעיון | פרוייקט "אבן ברורה", והוא כעין משנה ברורה על אבן העזר | כולל ערב שלוש שעות ללימוד דף היומי בעיון | כולל ערב שעתיים ליבו הפזן | כולל שישי שבת | רשת שיעורי תורה ללימוד דף היומי במלגה מכובדת למגידי שיעורים | 30 ספרי עזר על שלחן ערוך אבן העזר | ספרי "השינון" על ד' חלקי השו"ע, לדיעת ד' חלקי השו"ע בלימוד עמוד יומי, בהמלצת גדולי ישראל מכל העדות והתנועים | מבחנים ארציים לאברכים ובחורים במלגה על דף היומי בעיון | סיכומים יומיים של דף היומי בעיון בעברית, אנגלית, ספרדית וצרפתית | קמחא דפסחא | עזרה וסיוע לנוקדים ואברכים עמלי תורה

יום א' י"ח אייר-שבת כ"ד אייר תשפ"ד

העלון מוקדש לעילוי נשמת: הרה"צ רבי שמואל מרדכי בן סול שולמית זצ"ל ומרת הדרה בת שמוחה ע"ה ת.ג.צ.ב.ה

מסכת בבא מציעא פ"ה-צ"ד

שבוע פרשת בחוקותי

העלון מוקדש לעילוי נשמת: ר' אליהו בן חנה ז"ל ומרת אסתר בת מרים ע"ה ת.ג.צ.ב.ה

כן, שאם יודע הפועל שאין דעתו של בעל הבית לאפות מהן פת אלא לתבשיל וכה"ג הוי מעשר גמר מלאכתו, וכשדעתו לעשות מהן פת הוי חלה גמר מלאכה [ט"ז]. וי"א דסתם חטים הוא רק לפת ושאר מינים סתמן לא לפת ואוכל רק עד חיוב מעשר [סמ"ע] והשיפון במדינות אירופה עיקרו לפת כמו חטים, וג' האחרים אין סתמן לפת, ובמציאות דהיום שנפוץ מאוד קמח כוסמין לאפיית לחמים וכו', והוא נחשב בריא יותר מקמח החיטים, דין הכוסמין כדין החיטים.

זה שאמרנו בדודל בתמרים אינו אוכל, הוא דוקא בתמרים יפים וכבר נתבשרו ונגמרה מלאכתו למעשר, אבל הדודל בתמרים רעים שלא נתבשרו כל צרכן ונותנין אותם בסל ומתחממין ומתרככין, עדיין לא נגמרה מלאכתו למעשר ויכול לאכול מהן וה"ה לגרוגרות בכה"ג [מבואר בסוגיין]. וכללו של דבר, כל שלא נגמרה מלאכתו למעשר כפי הדינים שנתבארו במסכת מעשרות וברמב"ם [פ"ג ממעשר] ובשו"ע [יו"ד סימן של"א], אוכל הפועל מהם. ולפי זה במין אחד עצמו פעמים שאוכל ופעמים שאינו אוכל, כיצד כגון ירק שגמר מלאכתו הוא משנאגד ושאינו נאגד משימלא את הכלי, ואם אין דעתו למלאות את הכלי רק עד חציו כיון שמילא חציו נגמרה מלאכתו למעשר וכשדעתו למלאות כולה אינו גמר עד שימלאנה כולה וכל כיו"ב:

גמר מלאכה דיון, כל זמן שהיון בגת לא נגמרה מלאכתו ושותה ממנו עראי, וכיון ששפך לחביות ולקח הזגין והחרצנים מעל פי החביות נגמרה מלאכתו. ועיגולי דבילה, כיון שעשה העיגול והחליקו נגמרה מלאכתו, וממילא דכל מלאכה שפועל עושה אחר כך כגון שנפתחו החביות לאחר סתימתן, כשהיון הוא כבר נקי מהפסולת, ונצרך לסותמן מחדש, או שנתפרסו העיגולים לחתיכות ונצרך לדורסם מחדש, כיון שכבר נגמרה מלאכתו אין

דף פ"ט ע"א

תנו רבנן דיש, מה דיש מיוחד דבר שגידולי קרקע ופועל אוכל בו, אף כל שגידולי קרקע פועל אוכל בו. יצא החולב והמחבץ והמגבן שאין גידולי קרקע ואין פועל אוכל בו וכו'.

מה דיש מיוחד דבר שבשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו, אף כל שהוא בשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו. יצא המנכש בשומים ובבצללים, הואיל ואין גמר מלאכה אין פועל אוכל בהם וכו'.

מה דיש מיוחד דבר שלא נגמרה מלאכתו למעשר פועל אוכל בו, אף כל שלא נגמרה מלאכתו למעשר פועל אוכל בו. יצא הדודל בתמרים ובגרוגרות, הואיל ונגמרה מלאכתו למעשר אין פועל אוכל בו וכו'.

מה דיש מיוחד דבר שלא נגמרה מלאכתו לחלה ופועל אוכל בו, אף כל דבר שלא נגמרה מלאכתו לחלה פועל אוכל בו. יצא הלש והמקטף והאופה שנגמרה מלאכתו לחלה, דאין פועל אוכל בו וכו'.

[ח"מ סימן של"ז] העושה בתלוש לאחר שנגמרה מלאכתו למעשר, כגון הדודל בתמרים ובגרוגרות שנתדבקו זה לזה ומבדילן, אינו אוכל, שכל דבר שאין אחר חיוב מעשר חיוב אחר, כמו תאנים וענבים ושאר מיני פירות, אינו אוכל מהם לאחר שנתחייבו במעשר. ודוקא כשדעתו של בעל הבית לאכלן כמו שהן, אבל כשבוצרין לעשות מהן יין ושמן גמר חיובן הוא לאחר שנעשה היין והשמן [סמ"ע]. ובדבר שיש בו חיוב אחר, כגון חטים העומדים לעשות פת שחייבת בחלה, אוכל עד שיגמור מלאכתו לחלה, והיינו משעה שנתן המים ע"ג הקמח ועירבן יחד ללושן, ולאחר מכאן אינו אוכל. ושאר מיני תבואות כשעורים וכוסמין ושיבולת שועל ושיפון גם כן הדין

כולל ומכון ראש פינה:

אכל אין מוציאין ממנו לנכות לו משכרו, דחשבינן הפועל למוחזק, ואף על גב דהבעל הבית מוחזק בשכרו, מ"מ במה שאוכל הוא מוחזק, ואין זה שייך לשכרו, דהתורה נתנה לו זה לבד השכר, ושכרו אינו אלא כמשכנתא וכשינכו לו משכרו הוה כמוציאין ממנו [רא"ש].

ומבואר בסוגיא דיש אופן שיכול בודאי לאכול, כגון שיש שני גפנים המודלים זה ע"ג זה, דכשעושה באחד מהם יכול אף לכתחלה לאכול מהאחרת אף על פי שעדיין אינו עושה בה, דהרי זה הוא ממין שאתה נותן וממה שאתה נותן כיון שנראין כאחד. אמנם כל זה באותו המין, אבל תאנה המודלית על הגפן אסור לו לאכול מהתאנה כשעושה בהגפן או איפכא, דהא בעינן ממין שאתה אוכל, ואפילו אכל מנכין ליה, דאין זה ספק אלא ודאי דלא כיש מי שחולק בזה [לבוש וש"ך וש"ן].

וכיצד צורת האכילה, אין הפועל יכול לשבת ולאכול, שיאמר מנעתי עצמי עד עתה ולא בטלתי לאכול, אשב עתה ואוכל, אלא בשעת עשיית המלאכה זורק לתוך פיו ועושה מלאכתו, וגם זה למדנו מקרא דואל כליך, דמשמע דאין אכילתו רק בשעה שנותן לכליו של בעל הבית, וה"ה שאר מלאכה, דמה לי מלאכת נתינה לכליו של בעל הבית או שארי מיני מלאכות. אלא אמרו חכמים דמפני תקנת הבעל הבית שלא יתבטל ממלאכתו ברגע שאוכל, תקנו שאחר שגמר מלאכת שורה זו והולך להתחיל שורה אחרת יכול לאכול אף על פי שאינו בשעת מלאכה, שטובה היא לבעל הבית כדי שלא יתבטל ממלאכתו אף רגע:

ודרשו ואכלת ענבים ולא ענבים ודבר אחר, שיגרום ע"י זה לאכול הרבה יותר מאילו אכלם לבדם, ולכן לא יאכל הפועל עם הענבים פת ודבר אחר כדי שיאכל הרבה מהענבים, ולא ימתקן במלח או להבהבם באור או לרכבם ע"י איזה דבר שיגרום מזה לאכול הרבה, וה"ה בכל מיני מאכל שעושה בהם. ולכן אם קצץ עם הבעל הבית שיאכל עד שיעור כך וכך אוכלם בכל אופן שירצה:

והבאנו לעיל דרשת חז"ל מדכתיב ואכלת ענבים היינו שיאכלם כמו שהם בדרך אכילה, ואסור לו למצוץ הענבים שע"י זה יאכל יותר הרבה, וכן אסור לו להבהב השבלים באור או להפריכם ע"ג הסלע ואפילו אינו מתבטל ממלאכתו ע"י הבהב וע"י ההפרכה, כגון שאשתו ובניו יבהבו ויפריכו, דאין הטעם מפני ביטול מלאכה אלא כדי שלא יאכלו הרבה. וכן איתא בירושלמי שאסור לו לקלוף התאנים, וכתב ערוך השלחן דנראה לי דדוקא תאנים שקליפתן דקה ורוב אנשים אין קולפין אותן, אבל פירות שקליפתן עבה קצת, אף שיש שאוכלין בקליפתן, מ"מ כיון שהרבה קולפין אותן מותר לו לקולפן, אלא שלא יקלפו בעצמם מפני ביטול מלאכה. וכתב עוד דנראה דכשאוכלים דבר שיש בו חשש תולעים וצריכים

הפועל אוכל מהן דהא כבר נתחייבו במעשר. ואם לא ידע הפועל שנגמרה מלאכתו למעשר, כגון שנשפך היין מהחביות להגת ושכר את הפועל להעלותו מהגת ולשמום בחביות, וסבור היה שעדיין לא היה היין בחביות מעולם, וכן בעיגולים שלא הראה לו שנתפרסו אלא שכרו לעשות עיגולים והיה סבור שעדיין לא היו עיגולים מעולם, הוי שכירות בטעות, דלדעת הפועל היה לו לאכול, ולכן חייב בעל הבית לעשר קצת מהם ולהאכיל להפועלים, דבלא מעשר אסור לאכול אחר גמר מלאכה, והם אוכלים כל צרכן והמעשר על הבעל הבית כיון ששכרן סתם ולא הגיד להם שכבר נגמרו:

וכל זה בפועל, אבל שומר לאו כעושה מעשה דמי והתורה לא התירה לאכול רק לפועל העושה פעולה ולא השומר, ולכן השומר במחובר אפילו בשעת גמר מלאכה, ובתלוש אפילו שלא בשעת גמר מלאכה למעשר, אינם אוכלין מן התורה, אך אמרו חז"ל דהשומר בתלוש עד שלא נגמרה מלאכתו אף על פי שאינו אוכל מן התורה אוכל מהלכות מדינה, שבני המדינה נהגו כן, וכל השוכר על דעת המנהג הוא שוכר. ולכן אמרו בסוגיא [צ"ג ע"א] דכשהיה משמר ארבעה או חמשה ערימות של חמשה בני אדם לא ימלא כריסו מאחד מהם, דלמה יסבול רק האחד, אלא יאכל מכולם לפי חשבון אכילתו בשוה.

מדכתיב ואל כליך לא תתן דרשו [צ"א ע"ב] דאינו אוכל אלא ממין שהוא נותן לכליו של בעל הבית, ואפילו שכרו לעשות בשני מינים, כגון ששכרו לעשות בתאנים וענבים, כשעושה בתאנים לא יאכל מענבים, דאז אינו נותן מענבים לכליו של בעל הבית. אבל במין אחד כשיש טובים ורעים יכול למנוע עצמו עד שיגיע למקום היפות ולאכול כולו משם. וכן בשני מינים רשאי שלא לאכול ממין אחד כלל וכשיעשה במין השני יאכל כולו משם [סמ"ע], דכיון שכולם של איש אחד הם רשאי לאכול ממקום שירצה בעת עשייתו בהם:

ולפי מה שנתבאר דעושה במין זה אינו אוכל ממין אחר, לכן הדורך ענבים בגת שבשעת המלאכה יש שני מינים, ענבים ויין, אמרו חז"ל הפועלים עד שלא הלכו לאורך ורוחב הגת אוכלים ענבים ואין שותין התיירוש מפני שעדיין אין מלאכתן ניכרת ביין והוה ליה כעושה במין זה ואוכל במין אחר, ומשהלכו לאורך ורוחב הגת דניכר היין אוכלים בענבים ושותין יין. וכתב ערוך השלחן דנראה דכשנגמר היין, אף על פי שעדיין יש מעט ענבים לא יאכלם, דאינו ניכר מלאכתן כמו ביין קודם ההילוך בגת.

ובגמרא הסתפקו דאפשר כמו דאמרין שאינו אוכל אלא ממין שהוא עושה כמו כן נאמר שאינו אוכל אלא ממה שהוא עושה אפילו במין אחד, כגון אם עושה בגפן זה לא יאכל בגפן אחר, ולכן כיון דהוי ספיקא דינא לכתחלה כשעושה בגפן זה לא יאכל בגפן אחר, ואם

לברור אותם, לא יבררו בעצמם אלא ע"י אחרים מפני ביטול מלאכה, דהתורה לא התירה רק האכילה:

ומכל מקום אף שהפועל אינו רשאי להכשיר את המאכל שיאכל הרבה כנ"ל, מ"מ להכשיר את גופו מקודם כדי שיאכל יותר רשאי, ולכן רשאי הפועל לטבל את הפת שאוכל מקודם בציר או שאר דבר מלוח כדי שיאכל אחר כך בעת עשייתו ענבים הרבה, דאל"כ איזה גבול יש לזה, וכי יצוה עליו הבעל הבית שלא יאכל אלא פת חריבה. וכן להיפך רשאי הבעל הבית להשקותם מקודם יין כדי שלא יאכלו ענבים הרבה וכן כל כיוצא בזה:

ומה שיעור האכילה, יכול הפועל לאכול יותר משכרו שנוטל, כגון ששכרו אינו אלא דינר יכול לאכול מהפירות ששויים יותר, ואין יכול הבעל הבית לומר איך תאכל יותר על כדי שכרך, כיון דהתורה התירה לו, דלא חילקה התורה בשכרו כמה הוא נוטל, ומ"מ מפני טובתו של פועל מלמדין אותו שלא יהא רגיל לעשות כן כדי שלא ימנעו בעל הבית מלשכור אותו. וזהו דוקא כששכרו לעשות כל היום או איזה שעות, אבל אם לא שכרו רק ללקוט קישות אחד לא יאכלנו, דבעינן שיתן לכליו של בעל הבית. וה"ה אם שכרו ללקוט כמה קשואים לא יאכלם כולם מהאי טעמא, אבל מקצתן יכול לאכול כיון דנותן גם לכליו של בעל הבית. אמנם אפילו שכרו לכל היום לא יאכל פרי ראשונה שלוקט, אלא יתן תחלה לכליו של בעל הבית מעט ואחר כך יאכל הוא. וכתב ערוך השלחן דנראה דממה שנתן לכליו של בעל הבית לא יאכל ויאכל ממה שעדיין לא נתן, דודאי מה שכתוב ואל כליך לא תתן פירושו הוא דלא תתן לכליך כמו שאתה נותן לכלי בעל הבית, ואין דרך ליתן מכלי בעל הבית לכליו, אלא מהארץ יתן לכליו, והזהירה התורה שלא יתן לכליו אלא יאכלם, וממילא מוכח דרק מזה התירה התורה ולא מכלי בעל הבית:

לא זיכתה התורה לפועל אלא מה שיאכל הוא בעת הפועל, וקודם זה אין לו שום זכות בפירות, ולכן אפילו אומר הריני נוטל מזה שנטלתי לאכול ואתן מעט לאשתי ובני אין שומעין לו, דאין לו זכייה בהן רק כשהם בפיו. וי"א דמשנטלם לידו הוי שלו ויכול ליתנם למי שירצה, אך הטור חולק בזה וגם בש"ע השמיטו דעה זו.

ואם לא היה יכול לאכול, כגון שהיה נזיר ועושה בענבים, ואומר כיון שאיני יכול לאכול למה אפסיד מה שהתורה זיכתה לי, אתנם לאשתי ובני, אין שומעין לו מטעם הנ"ל, וה"ה אם היה חולה שאינו יכול לאכול אינו יכול ליתן לאשתו ובניו. מיהו אם התנו קודם המלאכה ליתן להם תנאו קיים בכל ענין [סמ"ע]:

וכן פועל שהיה עושה במלאכה הוא ואשתו ובניו ועבדיו והתנה עם הבעל הבית עליו ועליהם שלא יאכלו ממה שיעשו, אם הם גדולים ועשה מדעתן הרי זה לא

יאכלו, דכל תנאי שבממון קיים, ואם הם קטנים יאכלו, דהוי כשלא מדעתן.

ומבואר בסוגיא ולהלכה בשו"ע [חושן משפט סימן של"ח] דכדרך שפועל אוכל ממה שהוא עושה בגידולי קרקע בין במחובר בין בתלוש כך הבהמה אוכלת בשעה שעושה מלאכה, דילפינן בהמה מאדם ואדם מבהמה, ולכן אוכלת הבהמה כל זמן שהיא עושה בגידולי קרקע בין במחובר בין בתלוש, ואוכלת ממשאוי שעל גבה בשעה שנושאת המשא ואף על פי שאינה עובדת רק מוליכה התבואה, שזה שנאמר [דברים כה, ד] לא תחסום שור בדישו לאו דוקא דישה וה"ה כל מלאכה, שהרי ילפינן מאדם, אלא שדיבר הכתוב בהווה, שדרך השור לדוש, ולכן אוכלת ממשאה עד שיפרקו ממנה המשא, אבל אין לבעל הבהמה ליטול בידיו ולהאכילה דלא תחסום כתיב אבל לא ליתן לה בידים:

ומותר הבהמה מן האדם שהחוסמה עובר בלאו ולוקה וכל המונע הבהמה מלאכול בשעת מלאכה לוקה, וזה שנאמר שור אחד שור ואחד כל מיני בהמה וחיה ועוף בין טמא בין טהור ולא נאמר שור אלא מפני שדרך השור לעשות בקרקע ורגיל בדישה:

זה שנאמר לא תחסום שור בדישו אין הכוונה רק שלא יחסמנה בשעת הדישה אבל קודם הדישה מותר לחוסמה ולדוש בה, אלא הכוונה שלא תדוש בחסימה, ולכן אחד החוסמה בשעת מלאכה ואחד החוסם אותה מקודם ועשה בה מלאכה כשהיא חסומה לוקה, ואפילו חסמה ע"י קול, שרצתה לאכול וגער בה ופסקה מלאכול עובר בלאו זה ולוקה, ואין זה לאו שאין בו מעשה דאין לוקין עליו דעקימת שפתיו הוי מעשה ובדיבור הלא מניע שפתיו:

חסמה אחד ובא אחד ודש בה אינו לוקה החוסם אלא הדש [טור], וישראל הדש בפרתו של גוי עובר משום לא תחסום, ואפילו התבואה של הגוי הוא, דלא תחסום כתיב והאיסור הוא על הדש בחסימה ולא הקפידה התורה של מי הוא השור והדישה. וגוי הדש בפרתו של ישראל אין הישראל עובר אף שהדישה של, ואף שידע מזה כיון שהוא לא עשה החסימה ולא ציוה לגוי לחוסמה. ולשון הטור, גוי הדש בבהמת ישראל מעצמו שלא אמר לו הישראל כלום אין בו איסור אפילו הדישה של ישראל אם הוא שלא בפניו וכו', משמע דמ"מ איסור יש בזה כשהגוי עושה בפניו ואינו מוחה בו:

אם אמר הישראל לגוי חסום פרתי ודוש בה, הוי איבעיא בגמרא אם איכא איסורא אי לא, ופירש הראב"ד דלא איפשטא ולקולא, והרא"ש כתב דאיכא איסורא, ופירש רש"י שהבעיא היא באומר לו חסום פרתי ודוש בה אפילו אמר דוש בה תבואה שלך, דאפילו בזה איכא איסורא, ולכן להלכה אסור לומר לגוי חסום פרתי ודוש בה, דאמירה לגוי שבות ובכל האיסורים אסור אמירה לגוי כמו בשבת.

דף צ ע"ב

שלח להו הערמה אתעביד בהו, אערימו עלייהו ויזדבנון.

[אבן העזר סימן ה'] כשם שבשבת אמירה לגוי שבות, כמו כן בכל איסורים שבתורה דכל דבר שאסור לישראל לעשות אסור לו לומר לגוי לעשות בעדו, לפיכך אסור לומר לגוי שיסרס לו בהמתו, ואפילו של ישראל אחר אסור.

אם לקח הגוי בהמת ישראל בלא דעת הישראל וסירסה מותר, אבל אם הישראל עשה איזה הערמה בזה שיקחנה הגוי ויסרסנה קונסין אותו שלא ישתמש בה, מפני שהאיסור ניכר לכל, וימכרנה לישראל אחר ואפילו לבנו גדול מותר למוכרה דלא החמירו בזה כל כך. ולבנו קטן הרמב"ם אסור, דזהו כלעצמו, והטור מתיר. וכן אפילו לא הערים, רק שהגוי מכירו וכיון לטובתו, ג"כ לא ישתמש בו וימכרנו לאחר כנ"ל.

דף צ"ג ע"ב

רועה שהיה רועה והניח עדרו ובא לעיר, בא זאב וטרף, ובא ארי ודרס אין אומרים אילו היה שם היה מציל, אלא אומדין אותו אם יכול להציל חייב, אם לאו פטור.

זאב אחד אינו אונס, שני זאבים אונס. רבי יהודה אומר: בשעת משלחת זאבים, אף זאב אחד אונס. שני כלבים אינו אונס וכו'. מתה כדרכה הרי זה אונס, סגפה ומתה אינו אונס. עלתה לראשי צוקין ונפלה הרי זה אונס. העלה לראשי צוקין ונפלה ומתה אינו אונס וכו'.

כלל ההלכות המבוארות בסוגיא לענין חיוב שומר שכר, [חושן משפט סימן ש"ג] חיובו של שומר שכר מפורש בתורה שחייב בגניבה ואבידה ופטור באונסין, וכיצד חיובו בגניבה לאו דוקא כשלא שמר כראוי, כגון ששכח לנעול הדלת או לא נעלה כראוי, דזהו פשיעה שגם שומר חנם חייב בה, אלא אפילו נעלה כראוי ונגנבה או נאבדה חייב, דשומר שכר צריך לשמור שמירה מעולה כדרך ששומר יעקב אבינו את צאן לבן שאמר [בראשית לא, מ] הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני, וכדרך שומרי העיר שעליהם מוטל שמירת העיר [צ"ג ע"ב], ואינו פטור אלא שבאו עליו ליסטים מזויינים ועמד כנגדם ולא היה יכול להציל, או שלא היה יכול לעמוד כנגדם מפני הפחד דזהו אונס גמור, וכן כל אונס כה"ג, וכשנאנס משלם לו בעל הבית שכרו [ש"ד] דמאי הו"ל למיעבד והלא הוא עשה שמירתו כראוי ומשמיא הוא דאנסי ליה:

ומצד הסברא היה צריך להיות כיון דהתורה פטרה אונס לשומר שכר א"כ אם טמן את הפקדון בקרקע עמוק עמוק ונגנבה ע"י מחתרת, או אם בא עליו חולי של טירוף הדעת או שינה נפלה עליו באונס או אונס אחר

וכן אסור לגרום לבהמה שלא תאכל אף על פי שאינו עושה מעשה בידים וגם אינו גוער בה, כגון שהרביץ בנה מבחוץ וע"י שהבהמה שומעת קולו לא תאכל, או שהיא צמאה למים ואינו משקה אותה וע"י זה לא תאכל, הוי גרמא באיסור ואסור לעשות כן, ומכל מקום אינו לוקה כמו גרמא בנזקין שפטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים. וכן אם פרש עור על הדישה, כיון שאינו עושה מעשה או דיבור וגם הבהמה אינה רואה את התבואה אינו לוקה. אבל אם הושיב לה קוץ בפיה שלא תוכל לאכול הרי זה לוקה, דזה מעשה ממש, אבל ישב לה מעצמה קוץ בפיה ודש בה והרי היא אינה אוכלת אסור ואינו לוקה. וכן אם רביץ ארי מבחוץ ומפחדו אינה אוכלת ולא הרחיק הארי, אסור ואינו לוקה, אבל אם הרביץ בעצמו את הארי מבחוץ הרי זה כחסימה ממש ולוקה, ואף שאין זה מעשה בגופה, מ"מ כיון שפחד הארי גדול מאד הוי כמעשה בגופה, אבל ברביצת הבן אינה נחסמת כל כך לכן אינו חשוב מעשה. ובגמרא משמע דכשהבן עמד בעצמו מבחוץ אין בו איסור כשאינו מרחיקו מפני שאינה נחסמת כל כך, דלא היתה הבעיא רק כשהעמיד הבן מבחוץ, ולא כמו בארי שהבעיא היתה ברביץ הארי מבחוץ ולא הרחיקו.

היה הדבר שהיא עושה בו רע למעיה ומזיקה כשתאכל או שהיא חולה ואם תאכל תבא לחולי מעיים, מותר למונעה, שהתורה לא הקפידה אלא על הנאתה אם תאכל והרי אינה נהנית כשתאכל.

וכבר נתבאר דדין הבהמה כדין אכילת פועל, ולכן אחר שנגמרה מלאכתו למעשר אינו עובר משום לא תחסום, ולכן שעורים שהושרו במים ומייבשין אותן בתנור ואחר כך דשין אותן בפרות להסיר קליפותיהן אין בהם משום לא תחסום, שהרי כבר נתחייב במעשר, ומ"מ מפני מראית העין שלא יאמרו שחוסם פרתו כי יסברו שזו תחילת דישה ולא נגמרה מלאכתו למעשר, מביא מעט מאותו המין ותולה לה בצוארה שתאכל ממנו.

וכמו שנתבאר שם שרשאי להכשיר את הפועל קודם המלאכה כדי שלא יאכל הרבה בעת המלאכה כמו כן בבהמה רשאי השוכר להאכילה תבן או קש מקודם כדי שלא תאכל הרבה בעת הדישה, וכן להיפך, שרשאי בעל הפרה להרעיבה מקודם כדי שתאכל הרבה מהדישה.

ואמרו בגמרא דאם שכר בהמה וחסמה ודש בה משלם להבעלים ד' קבין לפרה וג' קבין לחמור, שכך שיערו חז"ל אכילתן ליום. ולכן כששכרו לדישת כל היום משלם כך, וכששכרן לכמה ימים משלם לכל יום שחסמן כשיעור הזה, וכששכרן לחצי יום משלם לפי ערך. ואף על גב דקיי"ל דאינו לוקה ומשלם, דהוא דוקא בזמן שהחיוב בא כאחד, אבל הכא משעת משיכה נתחייב במזונותיה והמלקות אינו חייב עד שידוש בה בהיותה חסומה.

שאינו יכול לשמור, שפטור מגניבה. אבל יש אומרים דכיון שהתורה חייבה לשומר שכר בגניבה אף שגניבה קרובה לאונס, לכן אף אם שמר כראוי ונתן הפקדון תחת הקרקע בעומק מאה אמה שא"א לגנבו משם אם לא ע"י מחילות, או אפילו תקפתו שינה או קפץ עליו חולי ולא יכול לשומרה וכל כיוצא בזה ונגנבה, חייב, ואפילו הקיפו חומה של ברזל, ואפילו גם אם היה שם לא היה יכול להציל כגון שבא גנב מזויין, מ"מ חייב בגניבה ואבידה אלא אם כן היה שם ולא היה יכול להציל, וכדעה זו נפסק בש"ע, אבל רבים חולקים על זה וס"ל דכשנגנבה ע"י אונס גמור פטור, דאף שחייבה התורה כשנעל כראוי ונגנבה, זהו מפני שאם היה שם או לא היה ישן לא היתה נגנבת, אף על גב שגם זה קרוב לאונס מ"מ חייבתו תורה, אבל באונס גמור פטור כשנגנבה [יש שלך שלמה ויש"ך והגר"א]. וכתב ערוך השלחן דנראה דהוי ספיקא דינא. ומכל מקום זהו דבר פשוט אם ידוע בעיר דרכי השמירה של שומרי שכר ושומר בשמירה זו דפטור אף לדעה ראשונה דעל דעת כן מסר לו [מרדכי]. וכן כשמסר לו דבר לשמור בשכר וידע הנפקד שאין השומר אצל הפקדון, ונגנבה באונס גמור פטור, אבל כשנגנבה שלא באונס גמור, אף שלא פשע, שנעל כראוי, חייב, דבזה חייבתו תורה, אלא אם כן התנה מתחלה כן או שהמנהג כן:

ואיזהו אונס, בא עליו ליסטים מזויין, אפילו אם גם השומר נושא עליו כלי זיין, לפי שהליסטים מוסר נפשו יותר, וזהו שבויה האמורה בתורה, ונוטל שכרו כיון שנאנס והרי עשה פעולתו, ואפילו אם האונס לא בא על הפקדון אלא על גופו של שומר, כגון שסגרו אותו שלא יוכל לצאת מן הבית ולקחו החפצים שבחצר, גם כן הוי אונס, ודלא כיש מי שאומר דאונס לא הוי רק כשהאונס היה על הפקדון.

אם נפלה דליקה בעיר ונשרפו החפצים שהיה עליהם שומר שכר הוי אונס אם לא היה יכול להציל בעצמו ולא ע"י אחרים, ואף שהוא מציל את שלו ומתוך כך נשרף הדבר שהיה עליו שומר שכר, כיון שהיה יכול להציל את החפץ לא נחשב אונס מטעם שהחפצים שלו היו נשרפין [ש"ך] אבל שומר חנם פטור בכח"ג [אהרונים] ודוקא שידוע בבירור שהפקדון נשרף, אבל אם אינו יודע בבירור, רק שהפקדון היה מונח בהבית שנשרף חייב בכל ענין, דהא אינו יכול לישבע שנשרף, דשמא נכנסו גנבים ונגנבוהו, דע"פ רוב מצויים גנבים בעת השריפה ר"ל, והוא הרי חייב על הגניבה, ולכן חייב השומר שכר לשלם, אלא אם כן הגנבים הנכנסים הם ליסטים מזויינים, דאז ישבע שנשרף או נגנב בליסטים מזויינים ופטור.

כל מין אונס לבד אונס גניבה פטור, כגון רועה שבאו זאבים וטרפו ממנו בהמה, אם היה זאב אחד אינו אונס אפילו בשעת משלחת זאבים, דמזאב אחד יכול להציל. ושני זאבים הרי זה אונס ופטור. ויש אומרים דשומר חנם

פטור גם בזאב אחד, דנהי דאונס לא הוי מ"מ גם פשיעה אינה, והוי כגניבה ואבידה. ושני כלבים אינם אונס אפילו באו משתי רוחות, אבל יותר משנים הוי אונס אפילו כשבאו מרוח אחת. וי"א דמשתי רוחות גם שני כלבים הוי אונס [טור] ובש"ח לכ"ע פטור. וכתב ערוך השלחן דנראה דבכלב אחד גם שומר חנם חייב, דבקל להבריחו ופשע כשלא הבריחו. והארי והדוב והנמר והברדלס והוא מין בעל חיים מזיק והנחש הרי אלו אונסין בזמן שבאו מאליהן, אבל אם הוליך הבהמות למקום שמצויים המזיקים או ליסטים אין זה אונס וחייב לשלם, וכתב ערוך השלחן דאף שומר חנם חייב בזה דהו פשיעה גמורה במה שהוליכן למקום סכנה.

יש מי שאומר דזה שאמרנו דלא הוה אונס כמו זאב אחד ושני כלבים זהו דוקא כשלא השתדל להציל וברח מפני הפחד, אבל אם השתדל להציל ולא יכל להם אין לך אונס גדול מזה, ואף בכלב אחד, דמה היה לו לעשות יותר, ולכן גם שומר שכר נשבע שהשתדל להציל ולא היה יכול ונפטר.

כמו שהרועה אם הוליך הבהמות למקום סכנה הוה פשיעה, כמו כן אם אפילו לא הוליכן למקום סכנה אלא שהוא היה סיבה שיאנסו, כגון שגירה את עצמו בהגנב וא"ל הרי אנחנו הרבה רועים במקום פלוני וכך וכך כלי מלחמה יש בידינו, אפילו אם כוונתו לטובה היתה להראותו שאינו מתיירא ממנו כדי שיפול פחד בלב הגנב לבא עליו, מ"מ אם מתוך הדבורים האלו נתוודע הגנב איפה הם רועים ובא מזויין ונצחו ולקח מהעדר, הרועה חייב, דמ"מ הוא עצמו היה סיבה לזה ויש. להסתפק בשומר חנם כשכוונתו היתה לטובה אם נחשב זה לפשיעה, שגם הוא יתחייב או לא, אבל בשלא היה כוונתו לטובה פשיטא דפושע הוי וחייב לשלם.

ולא עוד אלא אפילו לא היה סיבה להאונס וגם לא היה בו כח להציל ע"י עצמו, מ"מ אם ע"י אחרים היה יכול להציל ולא הציל חייב, ואפילו הודיע להבעלים שישכור אנשים להציל חייב, דעליו הדבר מוטל. לפיכך רועה שהיה לו להציל את הטריפה או השבויה ברועים אחרים ובמקלות ולא עשה כן הרי זה חייב, וגם שומר חנם חייב בזה דפשיעה גמורה היא, שזהו חיובו של שומר, אלא שיש הפרש בין שומר חנם לשומר שכר, דשומר חנם אינו מחוייב לשכור רועים ומקלות אלא אם יכול להשיגם בחנם, דטרחא כזו לא קבל עליו שיצטרך לשכור אנשים, ומ"מ אם קדם ושכר רועים ומקלות חייב הבעל הבית להחזיר לו עד כדי דמי הבעלי חיים, ואף איש אחר שאינו שומר אם עשה כן חייב להחזיר לו, דלא גרע מיורד לתוך שדה חבירו והשביחה דנוטל השבח [ש"ך]. ושומר שכר מחוייב לשכור הרועים והמקלות וכל הצריך להצלתם עד כדי דמי הבהמות וחוזר ולוקח שכרן מהבעלים, ואם לא עשה כן והיה לו לשכור ולא שכר ה"ז פשיעה לגביה

וחייב לשלם. ואם תאמר דאם יעלה הוצאות עד כדי דמיהן מה ירויחו בזה הבעלים, באמת גם זהו ריוח שלא יצטרך לטרוח ולקנות אחרים, ומה גם בבעלי חיים שהן למודות לקולו והנהגתו מה שאין כן כשיקנה חדשות [צ"ג ע"ב]. ומ"מ אם לא הציל וחייב לשלם א"צ לשלם רק כדי שויין, אבל בעד הטירחא ובעד שהן למודות אצלו אין סברא לחייבו. וכן א"צ להוציא יותר מכדי דמיהן להצלתו, דשמא אין רצונו של בעל הבית להחזיר לו בעד זה [סמ"ע]:

כבר נתבאר לעיל דבגניבה ע"י אונס גמור יש מחייבין ויש פוטריין, אמנם גם לדעת הפוטריין יש חילוק בין אונס גניבה לאונס אחר, דרועה שהניח עדרו ובא לעיר, בין בשעה שדרך הרועים להכנס לעיר ובין בעת שאין דרך הרועים ליכנס, ובאו זאבים וטרפו או ארי ודרס אין מחייבין אותו בלא אומדן אם היה יכול להציל אם היה שם, דנאמר אולי אם היה שם היה מתלבש בו רוח גבורה והיה מציל, אלא אומדין אותו אם היה יכול להציל ע"י רועים ומקלות חייב ואם לאו פטור. ואף על גב דאם נכנס בשעה שאין דרך ליכנס הוא תחלתו בפשיעה וסופו באונס, מ"מ הרי אין האונס מצד הפשיעה כיון שלא היה יכול להציל אף כשהיה שם ופטור בכה"ג. אבל בגניבה בכה"ג, אף אם נכנס בשעה שדרך ליכנס ונגנבה משם באונס באופן שאף אם היה שם היה נגנב גם כן, מ"מ חייב, דהא כל גניבה קרובה לאונס ואפ"ה חייבת התורה. וכן אפילו אם היה ישן בשעה שבני אדם ישנים אפ"ה חייב [נה"מ]. אבל בשאר אונסים פטור כמו שנתבאר. ומ"מ אם אין הדבר ידוע אם היה יכול להציל אם היה שם, חייב, דאמרין מסתמא היה יכול להציל, ואף על פי שנכנס בשעה שדרך ליכנס, מ"מ הרי הוא שומר שכר וצריך לשמור שמירה יתירה, אבל שומר חנם פטור אפילו כשנכנס בשעה שאין דרך ליכנס, דבו אין תולין לומר שמסתמא היה יכול להציל [סמ"ע]. וי"א דבכה"ג גם בשומר חנם חייב, דאין הטעם משום דאמרין מסתמא היה יכול להציל, אלא הטעם משום דכל שומר מחוייב לישבע שידוע בבירור שנאנסה, והוא אינו יכול לישבע כיון שאינו יודע בבירור וחייב לשלם [ש"ך וט"ז], אך כשנכנס בשעה שדרך ליכנס בלא"ה שומר חנם פטור אפילו אם היה יכול להציל, דשמר כראוי לפי שמירתו, דהרי לא פשע. ויש חולקין בכל זה וס"ל דכשנכנס בשעה שאין דרך ליכנס חייב בכל ענין אפילו אם לא היה יכול להציל אם היה שם, משום דהוי תחלתו בפשיעה וסופו באונס, ותלינן האונס מצד הפשיעה דאולי אם היה שם היה מציל בדרך נס, דבתחלתו בפשיעה תלינן האונס אף במציאות רחוקה שאולי היא מצד הפשיעה, ואפילו שומר חנם חייב. ואם נכנס בשעה שדרך ליכנס לא תלינן במציאות רחוקה גם בשומר שכר כיון שלא פשע [סמ"ע]:

רועה שנוטל שכר שהעביר הבהמות על הגשר ודחפה אחת מהן לחברתה ונפלה לשבולת הנהר, אף על פי

שלא פשע כלל ובשומר חנם פטור כה"ג, מ"מ לגבי שומר שכר מקרי פשיעה, והוא כעין אבידה שקרובה לפשיעה אף על גב דלאו פשיעה ממש, היא וחייבו מפני שהיה לו להעבירן אחת אחת, שאין השומר נוטל שכר אלא לשמור שמירה מעולה, וצריך לחשוש על כל דבר שעושה שמא יהיה פשיעה עי"ז, וכיון דלגביה נחשבת פשיעה במה שהעבירן כאחד ונמצא שפשע בתחלתו, לכן אף על פי שנאנס בסופן בעת הנפילה חייב, דתחלתו בפשיעה וסופו באונס והאונס הוא מצד הפשיעה. כללו של דבר יש דברים שלגבי שומר שכר נחשבת כפשיעה ולא לגבי שומר חנם, דבשומר חנם לא מקרי פשיעה אלא אם כן היתה פשיעה ממש, כמו שהגשר היה רעוע או קצר שאין שני שוורים יכולים לעמוד עליו ובהכרח שאחד יפול לתוך המים, אבל בגשר חזק ורחב אינו מחוייב לטרוח ולהוליכן אחת אחת, אבל בשומר שכר גם זה הוי פשיעה, דיש לו להעלות על הדעת שמא תדחף זא"ז, דמי שנוטל שכר צריך לחשוש כל החששות בשמירתו וכה"ג בשאר עניני שמירה:

רועה בשכר שהבהמה מתה כדרכה פטור דאונס גמור הוא, וע"ז נאמר [שמות כב, ט - י], ומת או נשבר וגו' שבועת ה' תהיה וגו', ודוקא כשלא שינה בה כלל, אבל כששינה בה תולין המיתה מחמת השינוי, כגון שעשה לה איזה סיגוף, שהעמידה בחמה או בצנינה או הרעיבה קצת או שהניחה לשתות מים שאין יפים לה או איזה מאכל שרע לה ומתה, ואפילו לא מתה מיד, חייב, דאמרין שמאותה שעה התחילה להתקלקל ומתה מזה לאחר זמן. אמנם אם ראינו שהיתה אחר כך בריאה וטובה במראיתה פטור כשמתה לאחר זמן, דכיון דאין לתלות האונס מצד הפשיעה פטור גם בשומר שכר, דאין חילוק בזה בין שומר חנם לשומר שכר [צ"ג ע"ב תוד"ה סיגוף].

תקפתו ועלתה לראשי ההרים ותקפתו ונפלה הרי זה אונס גמור, אבל העלה אותה לראש ההר, אף על פי שתקפתו ונפלה משם חייב, שתחלתו בפשיעה וסופו באונס. ודוקא שלא העלה אותה לשם בעד מרעה, דבהעלה לרעות פטור. ואם היה יכול לתקוף אותה שלא תפול ולא תקפה, אפילו העלה אותה למרעה חייב. ואם עלתה מאליה והיה יכול למונעה מלעשות ולא מנעה, אף על פי שהנפילה היתה באונס שתקפתו ונפלה ומתה או נשברה חייב בשומר שכר, דאף שאין זה פשיעה גמורה, ובשומר חנם פטור כה"ג, מ"מ בשומר שכר חייב, דלגביה נחשבת פשיעה והוי כאבידה שחייבתו תורה, דכיון דלא היתה שם מרעה לא היה צריך להניחה לעלות, דהיה לו לחשוש שמא תפול משם, ולכן אף שהנפילה היתה באונס חייב מפני שתחלתו בפשיעה. אבל אם מתה שם כדרכה, אפילו העלה אותה לראש ההר דהוי פשיעה גמורה, או שפשע בה ולא שמרה כראוי ויצתה לאגם ומתה שם כדרכה, פטור, דאין חילוק למלאך המות בין

קבל עליו חיובי השמירה לא מהני בלא קנין [סימן ש"א]. זהו משום דאינם כלל בתורת שמירה, אבל בכאן שיש עליו תורת שמירה אלא שמתחייב את עצמו על שמירה יותר גדולה, יכול להתחייב גם בלא קנין [נמק"י] ומה שיכול להתחייב בדברים בעלמא במה שהתורה פטרתו הוא משום דבההיא הנאה דנפיק עליה קלא דאינש מהימנא הוא גמר ומשעבד נפשיה כמבואר בסוגיין, והוי כשעבוד הגוף. וכ"ש שביכולתו להפטר מחיובו, שאינו משעבד את עצמו לחיוב זה. אמנם כל זה בשעת החיוב, אבל לאחר החיוב אינו מועיל בלא קנין. ולכן שומר שבאמצע שמירתו שיעבד עצמו להיות כשואל, לא מהני בלא קנין, וכן להפחית שמירתו אינו מועיל בלא קנין. ואם הפקיד אצל אחד וקבל עליו אחריות סתם הרי זה שומר שכר [רשב"א] דסתם אחריות הוא מגניבה ואבידה.

פרק שמיני

השואל את הפרה ושאל בעליה עמה, או שכר בעליה עמה, שאל הבעלים או שכרן ואחר כך שאל את הפרה ומתה פטור, שנאמר אם בעליו עמו לא ישלם. [ע"ב] אבל שאל את הפרה ואחר כך שאל את הבעלים או שכרן, ומתה חייב, שנאמר בעליו אין עמו שלם ישלם.

פרטי ההלכות יבוארו בהמשך הפרק, וכאן נביא את עיקרי ההלכות בזה [חושן משפט סימן רצ"א ושמ"ו], גזירת הכתוב היא בכל השומרים, כשהיה בעל החפץ עוסק במלאכה של השומר באיזה מלאכה שהיא בשעה שקבל השמירה, או בשעה ששאל החפץ או שכרה, פטור השומר מכל מה שיארע בהחפץ, אפילו אם פשע בהחפץ ונאבד או נתקלקל ע"י פשיעתו פטור, ואפילו לא היה עוסק במלאכתו של השומר בשעת הפשיעה, כיון שהיה עמו במלאכתו בשעת התחלת השמירה והשאלה והשכירות פטור מכל דבר, לבד ממזיק בידים ממש. והספורנו כתב בזה טעם, שמסתמא כיון שהיה להשואל ולהשומר קירוב דעת כזה בודאי נותן לו על דעת שיחזירנה לו רק כשהחפץ בעין, וכיון שלא התנה עמו בפירוש שיתחייב בדיני שמירה פטור אפילו מפשיעה.

ולכן המפקיד אצל חבירו בין בחנם בין בשכר או השאלו או השכירו, אם שאל השומר את הבעלים עם הדבר שלהם או שכרם הרי השומר פטור מכלום, ואפילו פשע במה שמר ונאבדה מחמת הפשיעה פטור. בד"א כששאל הבעלים או שכרן בתחלת השמירה או שהיו הבעלים שאולים או שכורים אצלו מקודם לכן, כיון שהם במלאכת השומר בעת התחלת השמירה אף על פי שלא היה עמו במלאכתו בעת שנאבד החפץ פטור. אבל אם נטל החפץ תחלה ונעשה עליו שומר ואח"כ שאל הבעלים או שכרן, אף על פי שהיו הבעלים עמו במלאכתו בשעה שנאבד החפץ חייב, דקרא דאם בעליו עמו קאי אשעת התחלת השאלה. ופטור בעל החפץ אף מפשיעה דכל איזה מלאכה קטנה כשהיו הבעלים במלאכתו של שומר נפטר השומר גם מפשיעה.

מקום זה למקום אחר, ולא אמרינן דהאזיר של אותו המקום הרגה אלא אם כן ידוע שהאזיר של אותו המקום הוא מזיק לבהמות. ואף על גב דבשומר שכר תלינן האונס בהפשיעה אף בספק רחוק, מ"מ לענין מיתה אין זה תליה כלל אם לא בידוע איזה טעם. אמנם זהו ודאי כשנגנבה מהאדם ומתה בבית הגנב חייב, דמיד כשנגנבה קמה ליה ברשות הגנב ושליו מת, ובפרט בשומר שכר דבלא"ה חייב על הגניבה, ולכן אפילו הוליקה לאגם למרעה ונגנבה משם ומתה בבית הגנב חייב [ט"ז] וכן אם יצאת לאגם בפשיעתו שלא שמרה כראוי ונטלה ליסטים מזויין דהוה אונס גמור ומתה אצלו, חייב, דתחלתו בפשיעה במה שיצאת לאגם שלא למרעה, ואינו נפטר בהמיתה [סמ"ע].

דף צ"ג ע"ב

נגנבה באונס ואחר כך הוכר הגנב, אם שומר חנם הוא רצה נשבע, רצה עושה עמו דין. אם שומר שכר הוא - עושה עמו דין ואינו נשבע.

[שולחן ערוך חושן משפט סימן רצ"ד]. נגנב הפקדון משומר חנם שלא בפשיעתו, ובשומר שכר כשנגנב באונס כמו ע"י ליסטים מזויין, ואח"כ הוכר הגנב, מחוייב השומר לעסוק עם הגנב ולטרוח להוציא ממנו הגניבה, בין שהוא שומר חנם בין שהוא שומר שכר. ואם יאמר אשבע ולא אטרח אין מניחין אותו, דכיון שהוא שומר וממנו נגנבה מוטל עליו הטורח, ואם אחר הטורח לא יוכל להוציא מיד הגנב א"צ לשלם וישבע שלא פשע ובשומר שכר שנגנבה באונס, אבל אם השומר כבר נשבע או הביא עדים על הגניבה ואח"כ הוכר הגנב, אם שומר חנם הוא יעשה כרצונו, או שיעמוד בשבועתו ובעדיו שהביא או, שיטרח עם הגנב. והשומר שכר מחוייב לטרוח עם הגנב אף אחר השבועה והעדים. ויש אומרים דבכל מקום שהדין הוא שיטרח עם הגנב, אם ידוע שיוציא מהגנב את הפקדון מחוייב לשלם להמפקיד מיד, ובמקום שהדין בשומר שכר שיטרח עם הגנב מפני שנוטל שכר לא מהני אף אם ירצה להחזיר השכר שיהיה דינו כשומר חנם, כמו שאינו מועיל דבר זה לפוטרו מחיובו דגניבה ואבידה:

דף צ"ד ע"א

ומתנה שומר שכר להיות כשואל. אמר שמואל בשקנו מידו. ורבי יוחנן אמר אפילו תימא בשלא קנו מידו, בההיא הנאה דקא נפיק ליה קלא דאינש מהימנא הוא גמיר ומשעבד נפשיה.

[חושן משפט סימן רצ"א] כל דיני שומרים אינו אלא בסתם, אבל כשהתנו איזה תנאי, כגון שהשומר חנם התנה להיות חייב באונסים או שהשואל התנה שלא יתחייב אף בפשיעה, כל תנאי שבממון קיים, ואף בדברים בעלמא בלא קנין מתקיים התנאי כשהתנו קודם המשיכה, דירד בשעת הקנין לכך, אבל אח"כ לא מהני אמירה בלא קנין, ואף בדברים שאין חיובי שמירה נוהגת בהם והשומר